

Міжнародний гуманітарний університет

Факультет права та економіки

Кафедра державно-правових дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Креативність у правоінтерпретаційній діяльності

Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Назва освітньої програми	Право
Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail:
завідувач кафедри державно-правових дисциплін, д.ю.н., доцент Манько Денис Григорович	067-480-50-88	nauka2me@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Анотація. Навчальна дисципліна «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності» орієнтована на формування у аспірантів здатності нетривіального та нетрадиційного підходу до вирішення питань у правовій сфері під час проведення діяльності з тлумачення права. Телеологічна спрямованість креативного мислення орієнтована на творчий підхід під час правоінтерпретації. Креативність у правоінтерпретаційній діяльності спирається на постнекласичну парадигму методології юриспруденції засновану на принципах додатковості, міждисциплінарності, інтерсуб'єктності, плюралізму.

Мета. Навчальна дисципліна «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності» має забезпечити оволодіння особами, які навчаються на освітньо-науковій програмі доктора філософії за спеціальністю: 081 – Право, сучасними знаннями та уміннями у сфері тлумачення правових актів та створення правоінтерпретаційних актів.

Основні завдання.

Розкрити природу герменевтики права, визначити її поняття та історію розвитку. Проаналізувати понятійний апарат у правовій сфері. Охарактеризувати процеси мислення і розуміння в праві. Розкрити поняття тлумачення права, його ціль, завдання та функції. Визначити предмет і об'єкт тлумачення у правовій сфері. Охарактеризувати особливості тлумачення Конституції та законів України, актів застосування та реалізації права, договорів, контрактів та норм міжнародного права. Проаналізувати види тлумачення у правовій сфері. Надати характеристику статусу суб'єктів тлумачення правових актів. Виділити та обґрунтувати способи тлумачення у правовій сфері. Проаналізувати поняття та ознаки актів тлумачення права, їх функції, структуру та зміст.

Передумови для вивчення дисципліни – вивчення загальнотеоретичних та галузевих юридичних дисциплін рівня бакалавр та магістр права.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Навчальна дисципліна «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності» забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати концептуальні та методологічні проблеми в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності, у тому числі започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК-1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницької діяльності.

ФК-2. Здатність до застосування концептуальних та методологічних знань в науково-дослідній роботі та предметній сфері наукових досліджень.

ФК-3. Здатність до вирішення наукових проблем та завдань у сфері дослідження

ФК-7. Здатність формувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу з предметної сфери наукового дослідження.

ФК-8. Здатність до критичного аналізу досліджень різних науковців з предметної сфери наукового пошуку.

ФК-12. Здатність до генерування ідей та створення нових знань у сфері дослідження.

ФК-17. Здатність до ділового спілкування у науковому та освітньому середовищі.

Навчальна дисципліна «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньо-науковою програмою:

ПРН-1. Використовувати понятійно-категоріальний апарат, теоретико-методологічні засади та методичні прийоми для обґрунтування проблем та подальшого розвитку наукових досліджень з предметної сфери фундаментального та/або прикладного спрямування.

ПРН-15. Знати правила, прийоми, технології інтерпретації у правовій сфері.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- основні теоретичні положення правоінтерпретації;
- правила та прийоми тлумачення у правовій сфері;
- особливості технологій тлумачення правових актів

Уміння:

- тлумачити правові норми та принципи;
- готувати документальне оформлення результатів правоінтерпретаційної діяльності;

Навички:

Упорядковувати набуті знання у вигляді виконання індивідуальних завдань.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
6	180	30 / 6	30 / 6	120 / 168	3	5	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Предмет і завдання спецкурсу «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності».	24	4	4	16	20	-	-	20
Тема 2. Понятійний апарат у правовій сфері.	24	4	4	16	20	-	-	20
Тема 3. Розуміння у праві.	24	4	4	16	20	-	-	20
Тема 4. Теоретико-правова характеристика тлумачення у правовій сфері	12	2	2	8	20	-	-	20
Тема 5. Предмет (об'єкт) тлумачення у правовій сфері	12	2	2	8	20	-	-	20
Тема 6. Види тлумачення у правовій сфері	24	4	4	16	20	2	2	16
Тема 7. Суб'єкти тлумачення у правовій сфері	24	4	4	16	20	2	2	16
Тема 8. Способи тлумачення у правовій сфері	24	4	4	16	20	2	2	16
Тема 9. Інтерпретаційні правові акти	12	2	2	8	20	-	-	20
Усього годин	180	30	30	120	180	6	6	168
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Предмет і завдання курсу «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності».</p> <p>1. Предмет, мета та завдання курсу «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності»</p> <p>2. Герменевтика: поняття та історія розвитку</p> <p>3. Юридична герменевтика як наука і метод. Витоки герменевтичного методу, становлення та розвиток теорії тлумачення права</p> <p>4. Фактори, що визначають необхідність тлумачення у правовій сфері.</p>	4	-
2	<p>Тема 2. Понятійний апарат у правовій сфері.</p> <p>1. Система понять та категорій сучасної юриспруденції.</p> <p>2. Категорійний апарат. Оціночні поняття та дефінітивні норми.</p> <p>3. Юридична термінологія.</p> <p>4. Проблемні аспекти юридичної термінології</p>	4	-
3	<p>Тема 3. Розуміння в праві</p> <p>1. Мислення і розуміння у правовій сфері.</p> <p>2. Розуміння та творче мислення.</p> <p>3. Розуміння і нерозуміння. Сутність, види та рівні розуміння.</p> <p>4. Мова і право.</p> <p>5. Проблема перекладу юридичних текстів.</p> <p>6. Юридична техніка, мови права і законодавча стилістика</p>	4	-
4	<p>Тема 4. Теоретико-правова характеристика тлумачення у правовій сфері.</p> <p>1. Поняття, ціль, завдання та функції тлумачення права. Тлумачення та інтерпретація</p> <p>2. Подвійна (об'єкт-суб'єктна) сутність тлумачення. Сторони (етапи) тлумачення права</p> <p>3. Дух і буква закону. Тлумачення права та правотворчість, правозастосування та реалізація права</p> <p>4. Тлумачення Конституції та законів України</p> <p>5. Тлумачення актів застосування та реалізації права</p>	2	-
5	<p>Тема 5. Предмет і об'єкт тлумачення у правовій сфері</p> <p>1. Предмет та об'єкт тлумачення права. Поняття, різновиди та стилі тексту.</p> <p>2. Загальна характеристика юридичного тексту.</p> <p>3. Повідомлення та метаповідомлення. Види мета повідомлень.</p>	2	-

	4. Тлумачення договорів, контрактів та норм міжнародного права. 5. Результати тлумачення у правовій сфері		
6	Тема 6. Види тлумачення у правовій сфері. 1. Підстави класифікації та види тлумачення правових норм 2. Офіційне та неофіційне тлумачення права 3. Буквальне, розширювальне та обмежувальне тлумачення правових норм 4. Поняття та види суб'єктів тлумачення права 5. Суб'єкти автентичного та легального тлумачення права 6. Суб'єкти компетентного (професійного), доктринального та буденного тлумачення права	4	2
7	Тема 7. Суб'єкти тлумачення правових актів 1. Поняття та види суб'єктів тлумачення права. 2. Суб'єкти офіційного (автентичного та легального) тлумачення права. 3. Суб'єкти неофіційного (компетентного, професійного, доктринального та буденного) тлумачення права	4	2
8	Тема 8. Способи тлумачення у правовій сфері. 1. Поняття і загальна характеристика основних способів тлумачення права: філологічного, логічного, історико-політичного, системного, телеологічного, функціонального та їх співвідношення 2. Поняття, ознаки та функції актів тлумачення права. Акти тлумачення права в системі правових актів	4	2
9	Тема 9. Інтерпретаційні правові акти 1. Систематизація та класифікація інтерпретаційних правових актів 2. Структура та зміст актів тлумачення 3. Офіційні акти Конституційного Суду України	2	-
	Всього	30	6

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Предмет і завдання курсу «Креативність у правоінтерпретаційній діяльності».</p> <p>1. Виявіть які міждисциплінарні зв'язки притаманні курсу " Креативність у правоінтерпретаційній діяльності"</p> <p>2. Визначте які спеціальні знання та навички формуються у студентів, які вивчають " Креативність у правоінтерпретаційній діяльності "</p> <p>3. Виявіть які значення має термін "герменевтика"?</p> <p>Реферат: Функції тлумачення у правовій сфері</p>	16	20
2	<p>Тема 2. Понятійний апарат у правовій сфері.</p> <p>1. Визначте як співвідносяться між собою терміни "герменевтика права", "тлумачення права" та "інтерпретація права"?</p> <p>2. Виясніть що таке "герменевтичне коло"?</p> <p>3. Виявіть проблему розмежування та особливості герменевтики в літературі, герменевтики в богослов'ї та герменевтики у праві.</p> <p>Реферат: Позитивістський і природноправовий підходи до тлумачення</p>	16	20
3	<p>Тема 3. Розуміння в праві</p> <p>1. Проаналізуйте особливості понятійно-категорійного апарату тлумачення у правовій сфері</p> <p>2. Дайте визначення наступним поняттям: поняття, , термін, категорія, понятійно-категорійний апарат, термінологія, дефінітивна норма, оціночні поняття</p> <p>3. Наведіть логічний зв'язок між теоретичною конструкцією "понятійно-категорійний апарат" та тлумаченням у правовій сфері як практичною діяльністю</p>	16	20

	4. Аргументуйте що таке "терміноведення" та дайте його загальну характеристику? Реферат: Види юридичної термінології		
4	Тема 4. Теоретико-правова характеристика тлумачення у правовій сфері. Предмет і об'єкт тлумачення у правовій сфері 1. Наведіть кілька груп авторів з протилежним розуміння сутності та природи тлумачення права 2. Визначте межі тлумачення правових норм 3. Виявіть чи закріплюється офіційно визначення тлумачення права в українському законодавстві 4. Виведіть своє визначення тлумачення права Реферат: Проблеми тлумачення правових норм.	8	20
5	Тема 5. Предмет і об'єкт тлумачення у правовій сфері 1. Визначте що таке текст та його класифікацію. Порівняйте ознаки юридичного тексту з характеристиками інших різновидів текстів та виявіть спільні та відмінні риси 2. Виявіть головне завдання інтерпретатора правових норм 3. Визначте чи обов'язковим є використання принципів моралі в процесі тлумачення правових норм? Які результати тлумачення правової норми мають бути, якщо закон йде всупереч з принципами моралі? Реферат: Тлумачення принципів права	8	20
6	Тема 6. Види тлумачення у правовій сфері. 1. Проаналізуйте підстави класифікації та види тлумачення правових норм 2. Надайте розгорнуту характеристику офіційному та неофіційному тлумаченню права Реферат: Відмінність таких видів тлумачення як: буквальне, розширювальне та обмежувальне	16	16
7	Тема 7. Суб'єкти тлумачення правових актів 1. Підготуйте список суб'єктів які можуть бути віднесені до офіційних суб'єктів тлумачення 2. Надайте перелік суб'єктів легального тлумачення правових актів Реферат: Статус адвоката в якості суб'єкта тлумачення правових норм	16	16
8	Тема 8. Способи тлумачення у правовій сфері. 1. Надайте характеристику основних способів тлумачення права: філологічного, логічного, історико-політичного, системного, телеологічного, функціонального та їх співвідношення	16	16

	Реферат: Акти тлумачення права в системі правових актів		
9	Тема 9. Інтерпретаційні правові акти 1. Вкажіть основні технології систематизації інтерпретаційних правових актів 2. Занотуйте у конспектах структуру та зміст Пленуму ВСУ Реферат: Рішення Конституційного Суду України та способи їх інтерпретації	8	20
	Всього	120	168

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	---

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання до заліку

1. Предмет курсу "Креативність у правоінтерпретаційній діяльності".
2. Юридична герменевтика як наука і метод.
3. Тлумачення та інтерпретація права
4. Система понять та категорій сучасної юриспруденції.
5. Категорійний апарат. Оціночні поняття та дефінітивні норми.

6. Мислення і розуміння у правовій сфері.
7. Юридична техніка, мови права і законодавча стилістика
8. Ціль, завдання та функції тлумачення права.
9. Дух і буква закону.
10. Тлумачення, правозастосування та право реалізація
11. Предмет та об'єкт тлумачення права.
12. Загальна характеристика юридичного тексту.
13. Тлумачення Конституції та законів України.
14. Тлумачення актів застосування та реалізації права.
15. Тлумачення договорів, контрактів та норм міжнародного права.
16. Види тлумачення права за суб'єктом: офіційне та неофіційне тлумачення.
17. Різновиди тлумачення права за обсягом: буквальне, розширювальне та обмежувальне тлумачення
18. Поняття та види суб'єктів тлумачення права.
19. Суб'єкти офіційного (автентичного та легального) тлумачення права.
20. Суб'єкти неофіційного (компетентного, професійного, доктринального та буденного) тлумачення права.
21. Поняття і види основних способів тлумачення права та їх співвідношення.
22. Філологічний (мовний, граматичний), логічний, історико-політичний, системний (систематичний), телеологічний та функціональний способи тлумачення права.
23. Поняття та ознаки актів тлумачення права.
24. Функції, класифікація інтерпретаційних актів.
25. Структура та зміст актів тлумачення права.
26. Акти тлумачення Конституційного Суду України

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою
		залік
90-100 (10-12)	A	зараховано
82-89 (8-9)	B	
74-81(6-7)	C	
64-73 (5)	D	
60-63 (4)	E	
35-59 (3)	Fx	не зараховано
1-34 (2)	F	

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ здобувачів наукового ступеню доктора філософії

Оцінювання успішності навчання здобувачів наукового ступеню доктора філософії здійснюється за 100-баловою шкалою, яка переводиться відповідно в національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

Рівень знань оцінюється:

- «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацювати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» С - від 74 до 81 балів – Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Елементарний курс: навч. посіб. / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева. Х.: Одіссей, 2014. 432 с.
2. Михайлович Д.М. Офіційне тлумачення закону: дисертація канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2003. 198 с.
3. Рабінович П., Савчук Н. Офіційно-нормативне тлумачення законодавства як інструмент адаптації правового регулювання до соціальних змін. *Вісник Академії правових наук України*. 2002. №1. С.23-35.
4. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика: Монографія. Х.: Факт, 2003. 328 с.
5. Юдін З. М. Загальна теорія інтерпретації договору : монографія. О. : Фенікс, 2008. 156 с.

Допоміжна:

6. Власов Ю.М. Проблеми тлумачення норм права. Інстит. Держ. і права ім. В.М. Корецького. Київ 2001.
7. Малента В. С. Види неофіційного тлумачення норм права. *Наука і правоохоронна*. 2010. № 2. С. 156-158.
8. Матвеева Л.Г. Інтерпретаційні акти як різновид правових актів. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2000. №2. С.114-117.
9. Михайлович Д.М. Деякі аспекти проблематики доктринального тлумачення. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2002. Вип. 20. С. 164–170.
10. Савчук Н.І. Забезпечення прав людини як визначальна детермінанта офіційної інтерпретації законодавства. *Актуальні проблеми політики*. Одеса, 2001. Вип. 12. С.199-207.

Нормативні акти:

11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran720#n720>
12. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254л/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4838>
13. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
14. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
15. Про інформацію : Закон України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
16. Про судоустрій та статус суддів : Закон від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
17. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
18. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

Інформаційні ресурси:

19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42016052>
20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42016052>
21. Каталог електронних бібліотек України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html>
22. Каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html>
23. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
24. Офіційний портал ВРУ . URL: <http://iportal.rada.gov.ua/>